

Správanie hydiny

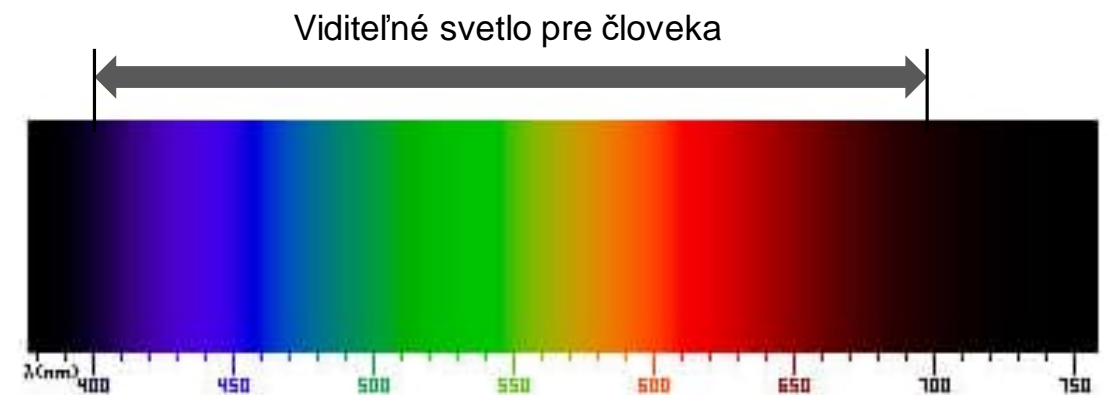
Druhy

- kury
- morky
- kačice
- husi

- holuby
- perličky
- pštrosy
- bažanty
- prepelice

Zmyslové orgány - zrak

- zorné pole $\sim 300^\circ$, $\sim 30^\circ$ binokulárne, kačice *Anas p.* - 360° , $\sim 20^\circ$
- ostrosť videnia detailov
sliepka 30 – 50 m
husi 150 m
- farebné videnie, uprednostňujú červenú a žltú (potrava)
- hydina vidí aj v časti ultrafialového žiarenia (po 320 nm)
- horšie videnie v noci

Zmyslové orgány - sluch

- výborný, horšie počujú len hlboké (basové) tóny
- nosnice 2 Hz – 9 kHz, najcitlivejšie v rozpätí 815 Hz - 2 kHz
- husi 1 Hz – 4 kHz
- kačice 16 Hz – 9 kHz
- morka počuje aj nižšie frekvencie
- výborné smerové vnímanie v troch osiach

Zmyslové orgány - hmat

- výborný, receptory po celom tele
- vyššia hustota receptorov – jazyk a ozobie (potrava), brucho (inkubácia)
- tlak
- teplo – odmietajú príliš teplú vodu (znižujú príjem ak teplota presiahne 35°)

Zmyslové orgány – chuť

- rozlišujú všetky chute
- kura 250 – 340 chuťových pohárikov
- kačica – 375 – 400 chuťových pohárikov (človek ~6000, 2000 - 8000)
- uprednostňujú sladkú chuť, cítia glukózu už pri 2,5% roztoku
- tolerujú veľké rozpätie kyslých aj zásaditých chutí
- vyhýbajú sa slanej a morcky aj horkej chuti

Zmyslové orgány – čuch

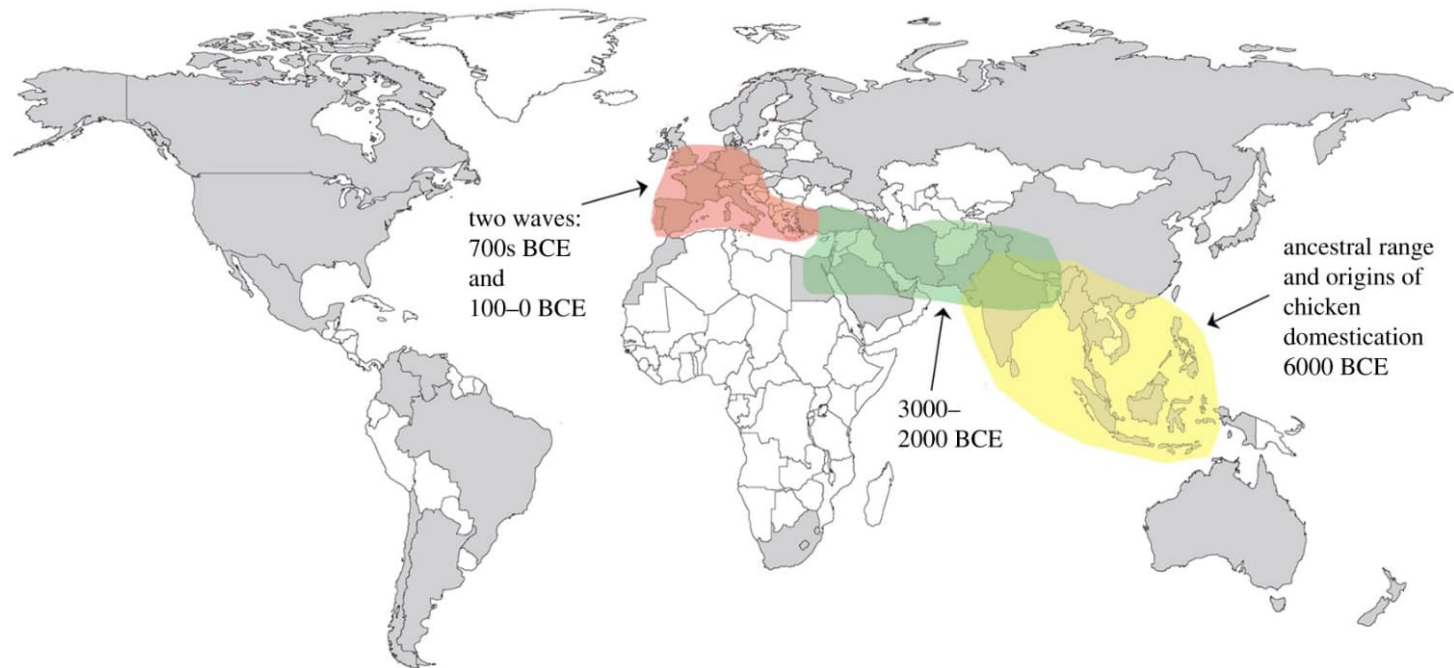
- všeobecne menej výkonný
- kura, kačica aj morka majú funkčné a aktívne gény pre olfaktorické receptory
- kačica rozoznáva ostré pachy (skunk)

**Viac o zmysloch vtákov nájdete na
BIO 554/754**

Ornithology Nervous System: Brain & Senses
<http://people.eku.edu/ritchisong/birdbrain.html>

Kury - spôsob života

- biotop - okraj lesa, húštiny

Kura bankivská (*Gallus gallus*)

Cock

Hen

© CINHP / G McCormack

Kury - spôsob života

- malé skupiny (do 20 jedincov?)
- stála štruktúra: vedúci kohút, sliepky a potomstvo
- denný režim: deň – zber potravy
noc – hradovanie

<http://animalbehaviour.net/JudithKBlackshaw/Chapter3f.htm>

<http://www.poultryhub.org/production/husbandry-management/poultry-behaviour/>

Kury – sociálne správanie

- kľovacie poriadok – stála hierarchia, poradie je osobitné pre sliepky a pre kohúty
- hierarchia sa tvorí súbojmi – uprený pohľad a vzpriamená hlava je výzva
- gesto podradenosti (?) – steblo trávy v zobáku, naklonenie hlavy nabok
- individuálne rozpoznávanie menej ako 20 jedincov, lepšie rozoznávajú jedincov iných plemien
- komunikácia – zvuk, postoj
 - potrava, predátor, kontaktné volanie, teritoriálne, znáška, sedenie, párenie, úzkosť, únava, hrozba, strach, alarm, spokojnosť

Kury – potravinové správanie

- hľadanie potravy – hrabanie viac ako 90 % bdeleného času
- potravu rozoznávajú a vyberajú podľa farby, tvaru, veľkosti
- oblé tvary uprednostňujú pred hranatými aj podlhovastými, hneď po vyliahnutí

Kury – žranie a pitie

Frekvencia príjmu potravy sa mení s vekom:

- kuriatka ~ 2 hod. interval
- nosnice v klietkach 2 periódy
- nosnice vo výbehu 3 periódy
- brojlerky medzi 6.00 – 21.00 rovnomerne

Príjem vody – 2 – 3 x viac než objem prijatého krmiva.

Niektoré jedince aj viac, čo je nežiadúce (riedke výkaly).

Kury – termoregulácia

- kúpanie – vodný aj prachový kúpeľ
- impregnácia peria len pred dažďom (tuková žľaza na chvoste)

<https://www.youtube.com/watch?v=iY2NV5Oey-Q>

Kury – sexuálne správanie

Vábienie sliedky k potrave: prejavuje sa vo voľnej prírode i v hale. Kohút sa zastaví, zdvihne súdo do výšky, prípadne s hlavou sklonenou blízko pri zemi akusticky a pantomimicky zvoláva sliedky a láka ich k sebe.

Volanie ku hniezdu: prejavuje sa tak, že kohút si sadne v hale do tmavého kúta, rýchlym hrabaním a dupaním urobí v podstielke jamku podobnú hniezdu a kvokaním zvoláva sliedky. Keď pribehne sliedka, dvorí jej kohút potkýnaním sa cez krídlo.

Potkýnanie sa cez zvesené krídlo: prejav zdvorilosti, kohút krúži okolo sliedky, krátkymi krokmi sa potkýna o krídlo, ktoré spúšťa vejárovite dolu. Ak pribehne viac sliedok, prenechá im kohút súdo a dvorí týmto spôsobom jednej alebo niekoľkým z nich.

Naháňanie v našuchorenej póze: je to vlastné pred-kopulačné správanie sa, ktoré sa prejavuje i u kohútov v klietkach. Kohút sa nafukuje, má spustené krídla, je našuchorený a chvost má vejárovite rozťahnutý. Za sliedkou beží s hlavou vodorovne natiahnutou. Keď ju dobehne, sliedka si sadne a odchádza k páreniu.

Párenie: kohút pridrží sliedku zobákom na šiji s pazúrami sa drží jej krídel. Vlastnými krídlami sa opiera o zem, čím lepšie udržuje rovnováhu. Sliedka reaguje kladne (sedí) alebo záporne (uteká) alebo indiferentne. Pri kladnej reakcii sa s ohnutými behákmi v päťových kĺboch ohýba, čím vytvára oporu pre kohúta, ktorý na nej sedí. Vlastné spojenie spočíva vo vzájomnom pritlačení kloák a v ejakulácii.

<https://www.youtube.com/watch?v=IRX-O9RVUpo>

Kury – materinské správanie

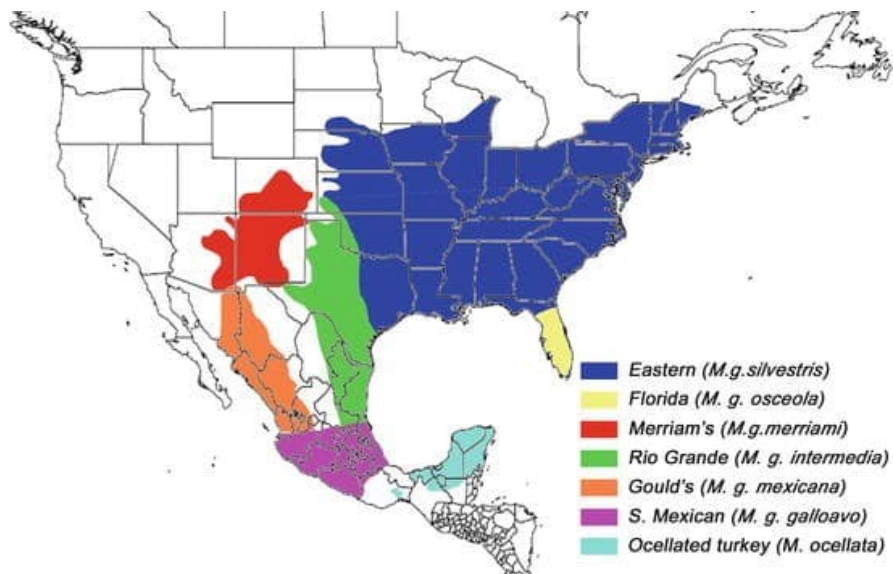
- sedenie – zvukové kontakty kurčiat, sliedka chodí len piť
- vodenie, stráženie a kŕmenie mláďat
- mláďatá napodobňujú matku (učenie?)
- kvokavosť - po znesení určitého množstva vajec prestáva znáška

Morky

Lesy, horské lesy, zalesnené močiare. Biotopy sa v rôznych častiach kontinentu líšia, patria sem dubovo-hikóriové lesy, borovicovo-dubové lesy, cyprusové močiare, suché mesquitové lúky, borovicovo-jalovcové lesy, chaparral. Zvyčajne sa vyskytuje v blízkosti nejakého druhu duba (žalude sú obľúbenou potravou).

<https://www.audubon.org/field-guide/bird/wild-turkey>

Morka divá (*Meleagris gallopavo*)

Zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d0/09-03_NFlaWildTurkeys.JPG

Morky

- Pasterbný spôsob života
 - lovec hmyzu
 - 6 – 8 km za deň

Navykanie na potravu – sluch, zrak

Morky – sociálne správanie

- Hierarchia sa tvorí od 3 mesiacov.
- Tvorba môže prebehnúť bez boja alebo súbojmi:
 - Súbojmi – po pridaní nových jedincov do skupiny
 - Bez boja – presun zmiešanej skupiny na nové miesto

Morky – sexuálne správanie

1. dvorenie moriaka a našuchorenie peria
2. približovanie sa k morke
3. vyskočenie na morku, pričom jej moriak tlačí na chrbát a morka zdvihne chvostové perie
4. dlávenie morky a kopulácia.

Po kopulácii morka utečie a moriak zaujme imponujúce postavenie tela.

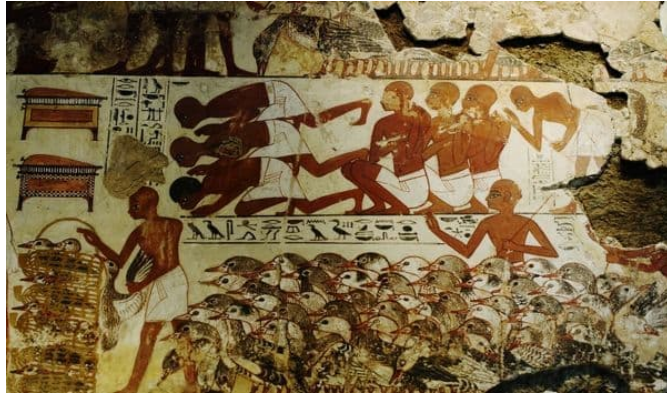
Morky – materinské správanie

- hlasová komunikácia už počas inkubácie
- prvý mesiac spávajú kuriatka na zemi pod krídlami matky
- približne po mesiaci už lietajú hradovať, matka ich má pod krídlami.
- po separácii vydávajú kuriatka typický zvuk „som stratený“.

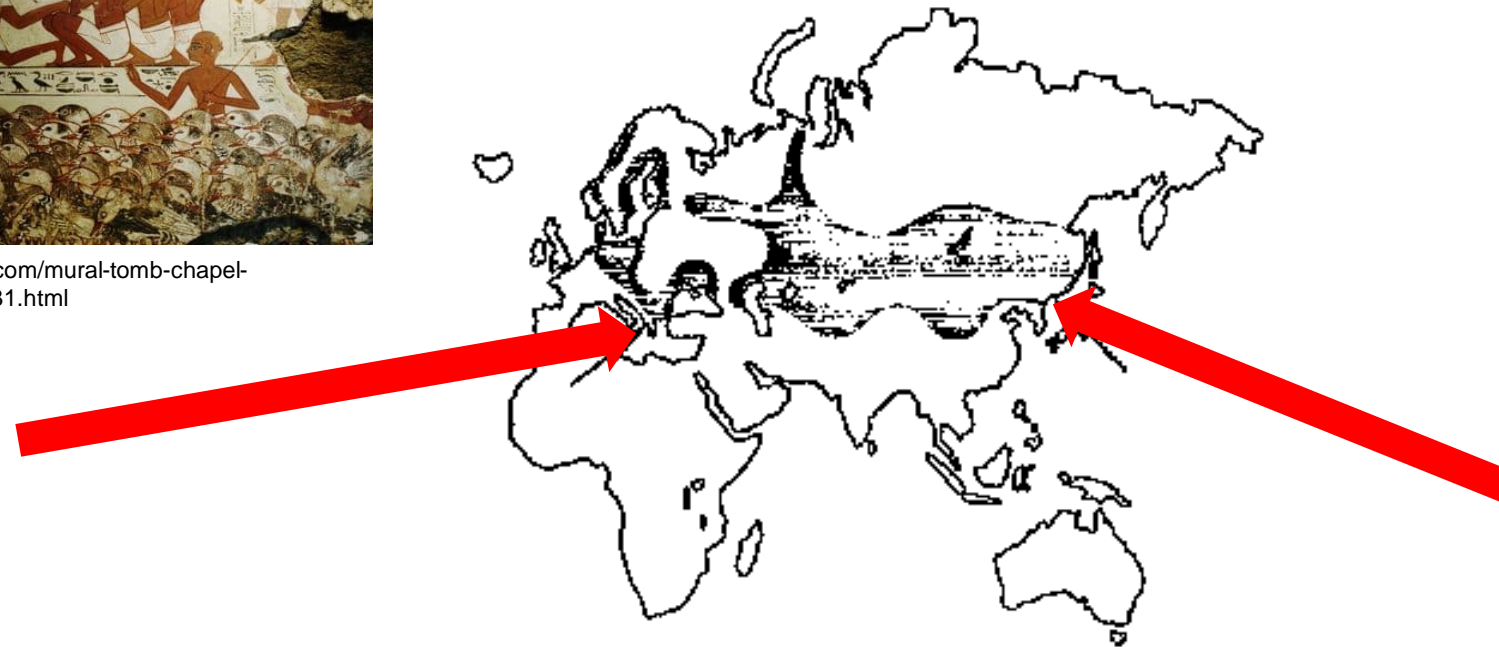

Husi

Biotop – sťahovavá, okolie väčších vodných plôch, nížinné pásmo

Zdroj: <https://www.tiplingprints.com/mural-tomb-chapel-nebamun-thebes-egypt-5202031.html>

The native origins of geese. The arrows show the probable places where the two main types were domesticated.

<http://community.nzdl.org/custom/gsdI-instrep/cgi-bin/linux/library.cgi?e=d-01000-00---off-0demo--00-1----01-10-00---0---0direct-10----4-----0-1|-11-en-50---20-about---00-3-1-00-00-4--0--0-0-11-10-0utfZz-8-00&cl=CL3.1&d=b17mie.5.3>=1>

Husi

- pastevný spôsob života – pevný denný rytmus
- príjem krmiva – 2 periódy

Husi – sociálne správanie

- sociálne správanie – komplikované „medzihusie“ vzťahy
- hierarchia spoločná pre obe pohlavia, tvorí sa od prvých dní
- tvorí sa bojom – štipanie, údery krídlom
- individuálne rozoznávajú viac ako 100 jedincov
- komunikácia – zvuky a postoje

Pritlačenie sa k zemi –
výraz extrémnej
podradenosti
Lorenz, 1979, Rok husi divej.

<https://gogeese.com/geese-nesting-property/>

Súboj husí

<https://www.youtube.com/watch?v=O2oiDfnNykl>

Husi – sexuálne správanie

Gunár

- zaujíma špecifický postoj v blízkosti vybratej partnerky (aj niekoľko dní)
- približovanie k samici s natiiahnutým krkom a gagotanie (stupňuje sa prenikavosť)
- menší útok na inú hus

Lorenz, 1979, Rok husi divej.

Hus

- zdržanlivosť (až bojzlivosť)
- pripájanie sa ku prenikavému gagotaniu

Párenie prebieha na vode.

Husi – materinské správanie

Imprinting

Ochrana

Prvých 10 dní žerie matka menej a viac stráži húsatá pred inými členmi krdľa.

Po 20 – 30 dňoch sa pomer starostlivosti hus – gunár vyrovnáva.

Hus sa vždy zdržuje bližšie k húsatám.

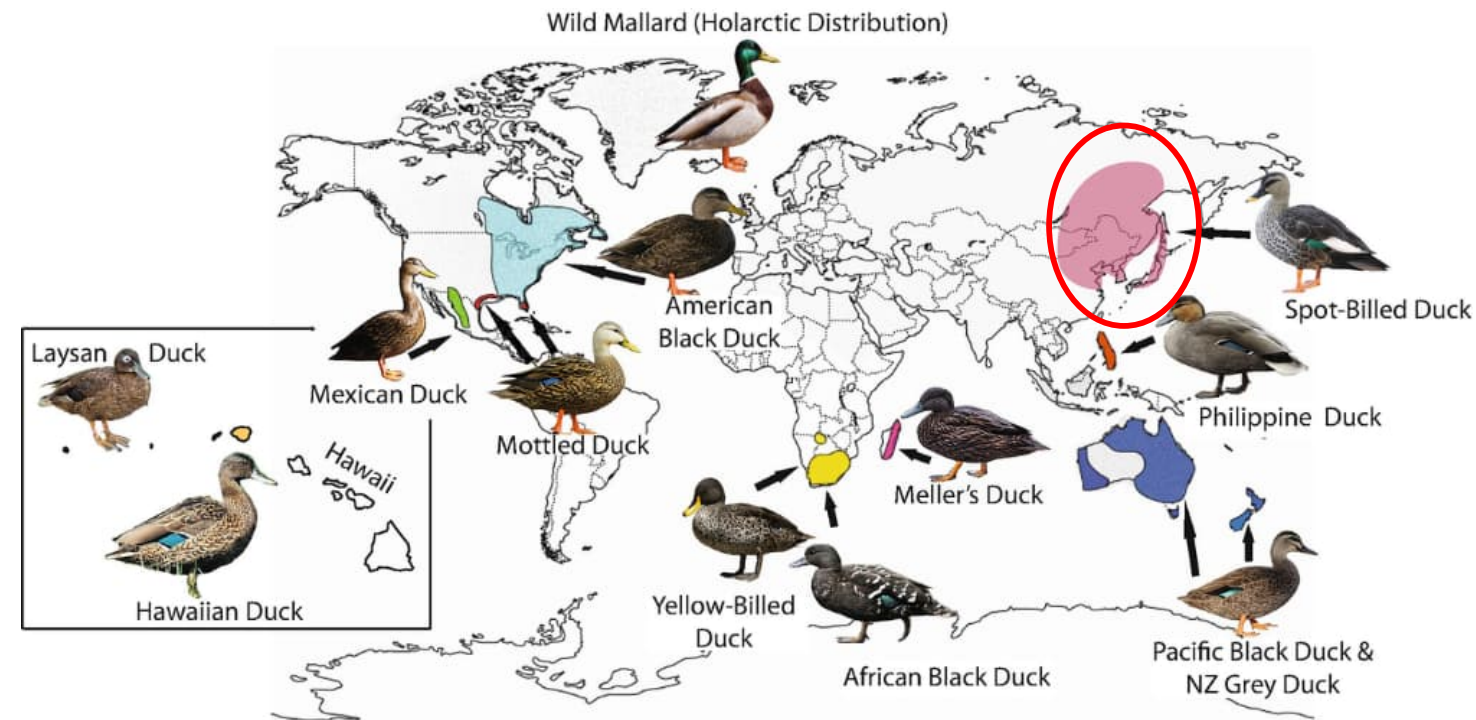

<https://forum.americanexpedition.us/canada-geese-information-facts-photos-and-artwork>

Kačice

Biotop - okolie vody, zarastené brehy, od nížin po horské pásmo

Kačica divá (*Anas platyrhynchos*)

https://link.springer.com/chapter/10.1007/13836_2020_76

Kačice

Denný režim

	Pitie	Sedenie	Plávanie	Naťahovanie	Žranie	Cistenie a impregnácia	Lietanie	Kúpanie	Zvuky	Chôdza
Káčer % času	3,24	34,84	19,12	1,12	7,37	32,89	0,04	0,49	0,3	0,59
Kačica % času	4,23	40,79	21,6	0,72	3,73	26,94	0,14	1,42	0	0,43

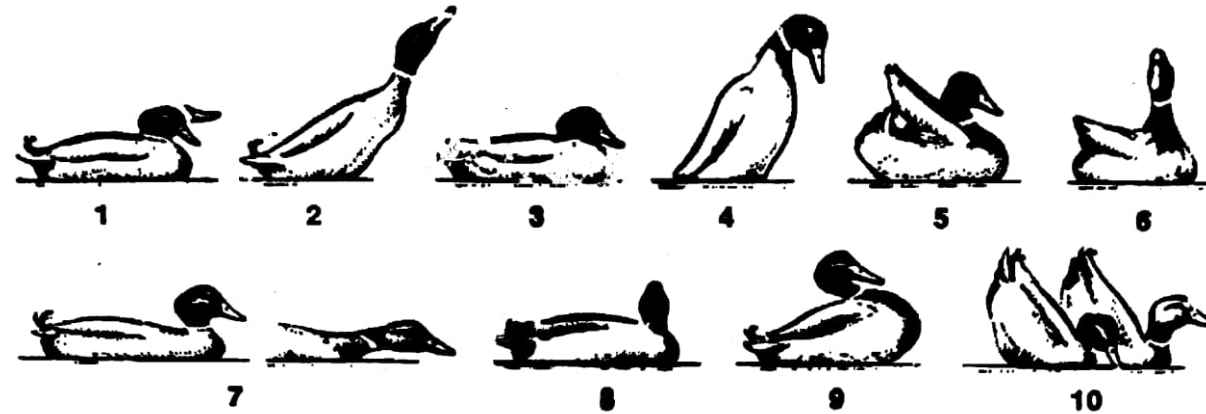
Žerie viac krát denne.

Mladé kačice prijímajú potravu až 16 hodín denne!

Kačice – sociálne správanie

- veľké krdle
- hierarchia sa tvorí už od vyliahnutia v krdliku súrodencov
- spravidla je jednoduchá lineárna

Kačice – sexuálne správanie

Tokanie káčer

Párenie prebieha na vode.

Tokanie kačica

Kačice – materinské správanie

- ochrana mláďat
- približne po 10 hodinách od vyliahnutia káčatká opúšťajú hniezdo pod vedením matky
- odlákanie predátora
- káčer prejavuje minimálnu alebo žiadnu starostlivosť o káčatá

Ďakujem za pozornosť